

SHEME KAKOVOSTI - PRILOŽNOST ZA DVIG PREPOZNAVNOSTI IN IZBOLJŠANJE EKONOMIČNOSTI ČEBELARSTVA

Tanja MAGDIČ¹

Izvleček

Raziskave so pokazale, da slovenski potrošnik, ko gre za hrano, velik pomen pripisuje poreklu in kakovosti. Čebelarstvo v Sloveniji odlikujejo dobra praksa in visoki standardi v pridelavi medu, ki je že od nekdaj slovensko naravno bogastvo. V Sloveniji imamo tako kar tri sheme kakovosti zaščitene na evropskem nivoju: Slovenski med z zaščitenim geografsko označbo, Kočevski gozdni med z geografskim poreklom in Kraški med z geografskim poreklom. Potrošnik, ker išče kakovost in mu je ta veliko pomembnejša od cene, bo v prihodnje vedno bolj priznaval sheme Unije in po njih povpraševal. Na ta način bo potrošnik vplival tudi na interes čebelarjev, da se vključijo v sheme kakovosti, kar bo pripomoglo h povečevanju konkurenčnosti. S ciljem povečevanja dodane vrednosti kmetijskim proizvodom je spodbujanje vključevanja v sheme kakovosti ena od nacionalnih prednostnih nalog politike razvoja podeželja 2014–2020. Posebna pozornost je namenjena promociji in osveščanju potrošnikov, kot tudi vključevanju novih proizvodov v sheme kakovosti. Glede na vse večji trend rasti pomena kakovosti in porekla, bo v bodoče vključevanje v kakovostne sheme nuja slehernega tržno usmerjenega čebelarja. Čebelar se z vključitvijo v shemo kakovosti približa potrošniku in mu ponudi tisto kar si želi: kakovosten med znanega porekla.

Ključne besede: čebelarstvo, med, kakovost, potrošnik, sheme kakovosti, poreklo, Slovenski med z zaščitenim geografsko označbo, Kočevski gozdni med z zaščitenim geografskim poreklom, Kraški med z zaščitenim geografskim poreklom

Abstract

The market researches (studies) have shown that Slovenian consumer is looking for quality and locally produced food with known geographical origin. The Slovenian beekeeping excels good practices and high standards of honey making as natural resources (wealth). Slovenia has three quality schemes protected at the EU level: Slovenian honey with protected geographical indication, Kočevje forest honey with protected designation of origin and Karst honey with protected designation of origin. Consumers who look for quality and value it more than the price will recognise these Union schemes and demand them. This will lead to an increase in the number of those included in schemes and consequentially a larger market income. Raising the awareness of importance to participate in quality schemes by reaching the goal of increasing value of agriculture products is also one of the national priority tasks of of Rural Development Programmes 2014 - 2020 Policy. Special attention is payed to promote and inform the consumer as to increase the products included in quality schemes. Considering the increasing value of quality and geographical origin importance participating in quality schemes in future will be necessary for professional beekeepers. Participating the quality schemes, the beekeeper approaches to the consumer and offers what is wanted: the high quality honey with known geographical origin.

Key words: Beekeeping, honey, quality, consumer, quality schemes, geographical origin, Slovenian honey with protected geographical indication, Kočevje forest honey with protected designation of origin and Karst honey with protected designation of origin

¹ Svetovalka specialistka za ekonomiko čebelarstva pri JSSČ, Čebelarska zveza Slovenije, Brdo 8, Lukovica

UVOD

V Sloveniji nam naravne danosti, pravilna tehnologija čebelarjenja, čebelarjevo upoštevanje higienskih razmer pri točenju in polnjenju omogočajo pridelavo kakovostnega in varnega medu. **Cilj vsakega čebelarja je pridelati kakovosten pridelek in svojim potrošnikom ponuditi le najboljše.**

Slovenski potrošnik si želi kakovostnih izdelkov. Kakovostne sheme na področju pridelave medu pomenijo priložnost tako za proizvajalca (čebelarja), kot tudi za potrošnika. Povzemajo strožje kriterije kakovosti, kot jih predpisuje državni pravilnik o medu, med pa mora biti pridelan izključno na območju RS (Slovenije). Kakovostna shema pomeni za čebelarja **konkurenčno prednost**, saj omogoča več priložnosti za prodajo in ob tem doseganje cene, ki bo pripomogla k boljši ekonomičnosti čebelarstva. Posebne oznake na medu predstavljajo tisto dodano vrednost, ki lahko zgradi trajno zaupanje potrošnika v naš med ali določen izdelek.

V Sloveniji poznamo tri zaščite geografskega poimenovanja, ki se nanašajo na med, to so zaščiteni geografska označba, ki pripada Slovenskem medu, ter zaščiteni geografsko poreklo, ki pripada Kraškemu in Kočevskemu gozdnemu medu. Poleg teh pa poznamo tudi čebelje pridelke iz ekološke pridelave.

Kakovostne sheme: znak kakovosti ter varnosti živila in pridelka

Označba »višje kakovosti« je zagotovilo, da so živila in pridelki resnično varni in kakovostni ter pridelani in predelani na način, ki ustreza vsem veljavnim predpisom in standardom. V Sloveniji poznamo več shem kakovosti, te pa so lahko bodisi nacionalne bodisi evropske. Med nacionalne sheme kakovosti sodita integrirana pridelava in višja kakovost, med evropske sheme kakovosti pa sodijo zaščiteni označba porekla, zaščiteni geografska označba, zajamčena tradicionalna posebnost ter ekološka pridelava in predelava.

Pogoji in zahteve posameznih shem kakovosti so natančno opredeljeni v evropski in slovenski zakonodaji. Za uporabo zaščitnega znaka je treba pridobiti ustrezen certifikat Ministrstva za kmetijstvo in okolje. Živila in pridelki, ki po svojih lastnostih pozitivno odstopajo od enakovrstnih kmetijskih pridelkov, so vključeni v postopek neodvisne in nepristranske kontrole in certificiranja. Če izpolnjujejo pogoje pravilnikov, uredb in strogih standardov kakovosti, prejmejo označbo »višje kakovosti«, ta pa označuje kmetijski pridelek oz. živilo z izbranim zaščitenim imenom, ki je kontrolirane kakovosti.

Pri nas tudi na področju medu poznamo več zaščitenih proizvodov, in sicer Slovenski med z zaščiteni geografsko označbo (SMGO), med z zaščitenim geografskim poreklom (Kočevski gozdni med in Kraški med), kar nekaj čebelarjev pa je za svoj med pridobilo tudi znak ekološke pridelave.

Kaj pomeni zaščiteni geografski poimenovanje Slovenski med, Kočevski gozdni med in Kraški med?

Vsi našeti zaščiteni medovi imajo poleg določenega območja pridelave, postavljene strožje kriterije kakovosti medu, kot jih predpisuje državni Pravilnik o medu. Se pravi, da gre za med, ki je višje kakovosti. Čebelarji, ki pridelujejo med višje kakovosti morajo poleg določenega pridelovalnega območja zagotavljati predpisane kakovostne parametre in predpisano sledljivost pridelave, skladiščenja, polnjenja in označevanja medu. Slovenski med z zaščiteni geografsko označbo mora biti pridelan in polnjen izključno na ozemlju Slovenije, Kočevski gozdni med na določenem območju Kočevske in Kraški med na območjih Krasa. Ugotovljeno je, da je uživanje medu iz domačega okolja zaradi poznanega porekla in proizvajalca najboljše, ozaveščeni potrošniki pa iz dneva v dan temu namenjajo vse večji pomen.

Z vključevanjem v sheme kakovosti čebelarji poskrbijo poleg tega, da potrošnikom ponudijo med višje kakovosti in znanega porekla, tudi za boljšo prepoznavnost. Na višjo kakovost in znano poreklo tako pridelanega medu, potrošnike opozarjamo s prelepko, ki je nalepljena čez pokrov kozarca medu. Na prelepki je označeno, ali gre za Slovenski med, Kočevski gozdni ali Kraški med, prelepka vsebuje simbol EU, ki označuje zaščiteni geografski poreklo oz. zaščiteni geografski poreklo. Prelepka je opremljena tudi s serijsko številko, ki zagotavlja sledljivost vsakega kozarca medu.

Delovanje v sistemu prinaša tudi veliko mero odgovornosti in vestnosti pri vodenju predpisanih evidenc, ki pa kakšnega bistvenega povečanja dela čebelarju ob rednem vodenju ne predstavljajo.

Slovenski čebelarji pridelujemo kakovosten med in prav je da na to tudi opozorimo potrošnike. Zakaj ne bi izkoristili naravnih danosti, vestnega in natančnega dela pri pridelavi medu ter privoščili svojim kupcem le med višje kakovosti. Med je tudi odlično sladilo, saj v njem prevladujejo enostavni sladkorji, vsebuje pa tudi encime, minerale, hormone, rastne snovi tudi vitamine, ki jih naš organizem potrebuje za svoje delovanje.

Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo

Značilnosti Slovenskega medu z zaščiteno geografsko označbo so:

- vsebuje cvetni prah rastlin, ki rastejo na območju Slovenije, ter lahko tudi cvetni prah tujerodnih rastlin, ki rastejo v parkih, kmetijskih nasadih, botaničnih vrtovih, ipd. na območju Slovenije,
- pridelava, točenje, skladiščenje in polnjenje medu v embalažo za prodajo na drobno potekajo na območju Slovenije.

Zaščiteno ime Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo jamči kupcem, da so kupili naraven, pristen, v Sloveniji pridelan med, ki ustreza vsem merilom, ki jih predpisuje veljavna zakonodaja in Pravilnik za Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo.

Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo mora biti označen s prelepko z napisom Slovenski med in s spremljajočim evropskim simbolom, ki označuje geografsko označbo. Zaščitna prelepka jamči, da je pridelava Slovenskega medu z zaščiteno geografsko označbo kontrolirana in dokumentirana. Shema Slovenski med vključuje sedem vrst medu: gozdni, kostanjev, hojev, akacijev, cvetlični, smrekov in lipov med.

Pridelava Slovenskega medu z zaščiteno geografsko označbo poteka na območju celotne Slovenije. V ta sistem višje kakovosti je vključenih 289 čebelarjev.

Kraški med z zaščiteno označbo porekla

Kras je pojem in sinonim za skopo zemljo, hudo zimo, burjo in sušo. V takšnih ekstremnih pogojih uspeva številno, na Kras prilagojeno, avtohtono rastlinstvo. Glede na čebeljo pašo, so tipične vrste Kraškega medu, med rešeljike, divje češnje, akacije, kostanja, lipe, ter cvetlični in gozdni med. Zelo veliko znanja in potrpljenja je potrebnega, da čebelarju uspe pripraviti čebelje družine za nabiranje sortnih nektarjev naštetih rastlin. Zaradi podnebnih razmer in mikroklima je Kraški med po svoji vsebini suh in zrel med, bogat z minerali, rudninskimi snovmi in encimi, bogat floristični sestav in suho podnebje pa se odražajo v

polni in izraziti aromi medu, kar je odločilno za drugačnost Kraškega medu. Kraški med mora vsebovati manj kot 18 % vode in največ 40 mg/kg HMF.

Območje geografskega porekla Kraški med je ožje in obsega 720 km². Obsega pridelavo na območju občin Komen, Sežana, Divača in Hrpelje - Kozina. V shemo Kraški med je vključenih 31 čebelarjev.

Kočevski gozdni med z zaščiteno označbo porekla

Kočevski gozdni med z zaščitenim geografskim poreklom se pridobiva na območju Kočevske, ki slovi kot izredno gozdnata krajina, ki se nahaja na preddinarskem in dinarskem območju. Kočevska gozdnata krajina se zaradi neokrnjenosti narave uvršča med najbolj ohranjena področja Evrope. 95 % površin pokriva gozdno drevje, k rastlinski pestrosti območja pa prispevajo tudi gozdni obronki in travišča. Za območje je značilno ekstenzivno kmetijstvo, kjer prevladuje živinoreja na travnatih površinah. Pod imenom Kočevski gozdni med najdete gozdni, smrekov, hojev in lipov med. Kočevski gozdni med dosega strožje kriterije kakovosti od državnega Pravilnika o medu, saj vsebnost vode ne sme biti višja od 18,6 %, vsebnost HMF pa mora biti manjša od 10 mg/kg.

Območje pridelave Kočevskega gozdnega medu obsega 737 km². Širše območje Kočevske sodi v preddinarsko in dinarsko območje in je svojevrstna pokrajina na visokem Krasu.

V shemo višje kakovosti Kočevski gozdni med je vključenih 24 čebelarjev.

Pregled vključenih v sheme kakovosti, proizvodnja in ocena vrednosti prodaje medu ter plan do leta 2019

Čebelarstva zveza Slovenije se zaveda pomena kakovostnih shem, zato promociji shem namenja posebno pozornost. Pregled vključenih v sheme kakovosti, proizvodnja in ocena vrednosti prodaje medu ter plan do leta 2019 so razvidni iz spodnje tabele.

KAKOVOST NA SHEMA/ LETO	Število vključenih			Količina v kg			Vrednost prodaje v EUR		
	SMGO	Kočevski med	Kraški med	SMGO	Kočevski med	Kraški med	SMGO	Kočevski med	Kraški med
2015	285	24	31	112.153	3.902	20.589	1.204.527,09 €	41.244,14 €	189.428,00 €
SKUPAJ	340			136.644			1.435.199,23 €		
PLAN 2019	500			200.000			2.200.000,00 €		

Ključ do uspešne prodaje je v dobro organiziranem trženju

Vse večje težave pri prodaji medu in drugih čebeljih proizvodih zahtevajo, da tudi slovenski čebelarji spoznajo in upoštevajo vsaj najosnovnejša pravila in izkušnje drugih pri trženju. Zavedati se moramo, da brez uspešnega trženja ni uspešnega čebelarja, ali drugače, da se uspešnost čebelarja meri po iztržku in vse manj po količini proizvodov (Babnik idr. 1998, 433).

»Trženje postaja sestavna dimenzija v poslovanju sodobnih podjetij, ki poslujejo v visoko konkurenčnem in hitro spreminjajočem se okolju. Uporabljajo ga skorajda vsi, tako velika kot majhna podjetja, samostojni podjetniki, obrtniki, strokovne dejavnosti, pa tudi neprofitna podjetja, kot so šole, bolnišnice ipd. Dobičkonosnost podjetij se mnogokrat izkazuje v njihovi trženjski naravnosti in sposobnosti razumevanja trga in porabnikov (Vukasović, 2013).

Potrošnik ima določene želje in potrebe, ki jih prepoznamo z raziskavo trga. Na splošno v trženju velja, da podjetje dolgoročno uresničuje svoje cilje, če uspe zadovoljiti želje in potrebe potrošnika. »Zadovoljstvo porabnikov je v središču tržnega načina razmišljanja. Porabnikovo potrebo in željo lahko zadovolji več izdelkov, zato se mora odločiti, kateri izdelek mu bo prinesel največ zadovoljstva« (Vukasović, 2013).

Tržni pristop je pri prodaji zelo pomemben. Ne zadošča več samo kakovosten izdelek, pač pa le ta mora kupcu prinašati tudi dolgoročne koristi. Pomemben je vsak posamezni kupec. Danes ni več cilj prodati izdelek čim večjemu številu porabnikov, ampak posameznemu porabniku prodati čim več izdelkov in porabnika obdržati, če je to možno. Cilj trženja je, da na dolgi rok pridobi zveste in zadovoljne porabnike, ne pa da zgolj proda izdelek ali storitev (Vukasović, 2013). Da je ceneje obdržati kupca, kot iskati novega, je dejstvo, ki ga ne smemo zanemariti.

Pomembni elementi tržnega spleta po Kotlerju so:

- **izdelek**, ki mora biti kakovosten in mora zadovoljevati potrebe in pričakovanja kupca,

- **cena**, ki ne sme biti ne prenizka in ne previsoka,
- **distribucija oz. tržne poti**, ki so v čebelarstvu največkrat neposredne in omogočajo večji zaslužek čebelarja in
- **oglaševanje**, katerega glavni cilj je oblikovati zavedanje o izdelku ter vplivati na nakupno odločitev potrošnika.

Vukasovičeva v znanstveni monografiji Poreklo izdelka in vrednost blagovne znamke, ugotavlja in povzema razmišljanje avtorja Constantinidesa (2006), ki v svojem delu pravi, da te štiri prvine trženjskega spleta ne zadoščajo več. Energijo morajo podjetja usmeriti na dejavnike, ki vplivajo na vrednost za porabnike in jo hkrati tudi oblikujejo, in tudi v graditev tržno naravnega in fleksibilnega podjetja, ki bo sposobno nenehnega inoviranja in prilagajanja hitro spreminjajočim se razmeram na trgu (Pisnik Korda, 2008). **Uspešni bodo torej tisti, ki se bodo z inovativnimi izdelki, nenehnim prilagajanjem embalaže, vedno novimi pristopi uspeli prilagoditi razmeram na trgu in s tem kupcu.**

Največ pozornosti kupci posvečajo znanemu poreklu

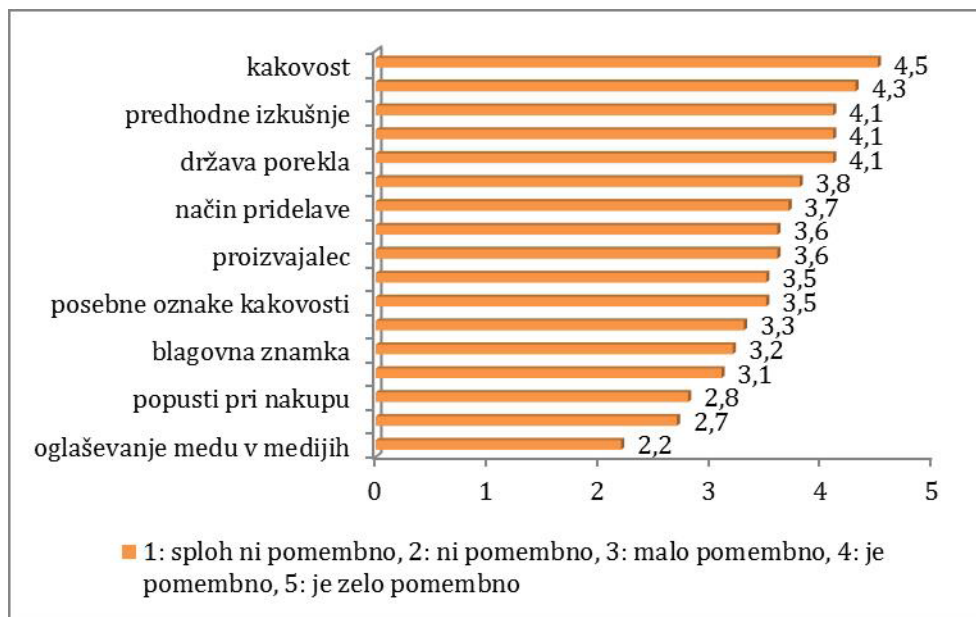
Številne mednarodne raziskave ugotavljajo, da je poreklo izdelka, dodatna prvina trženjskega spleta. Vukasovičeva na podlagi lastne kvalitativne raziskave (Vukasović, 2010a) ugotavlja, da je smiselno poreklo izdelka poudariti, kadar ima država pozitivno podobo, skriti pa v primeru njene negativne podobe (Vukasović, 2013).

Slovenski potrošnik, v primeru, ko gre za hrano, poreklu pripisuje zelo velik pomen. Vukasovičeva je z raziskavo, ki jo je opravila na primeru blagovne znamke piščančjih izdelkov, ugotovila, da je **poreklo izdelka zagotovo spremljivka, ki je v živilsko predelovalnih podjetjih v procesu snovanja strategije upravljanja blagovne znamke ne gre zanemariti.** Priporočljivo je, da se v procesu upravljanja blagovne znamke poreklu izdelka posveča enake pozornosti, kot oblikovanju in razvoju novih izdelkov, načrtovanju tržnih poti (distribuciji), oglaševanju in oblikovanju cen. Na podlagi raziskave in predelane literature

zaključuje, da je proces nakupnega odločanja na osnovi informacij o poreklu izdelka, ena izmed pomembnih strategij odločanja, ki jo uporabljamo porabniki v želji po bolj učinkovitem in poenostavljenem sprejemanju nakupnih odločitev (Vukasović, 2013). Tudi Novakova v raziskavi, ki jo je opravila po metodi anketiranja na vzorcu 254 oseb, ugotavlja, da potrošniki kot najpomembnejše dejavnike vpliva na nakup medu, navajajo kakovost, državo porekla, predhodne izkušnje, okus in vrsta medu (Novak, 2012).

več. Več kot polovica etičnih nakupovalcev bi v vsakem primeru dala prednost živilu, označenemu z označbo kakovosti.

Glede na zastopanost etičnih nakupovalcev v anketi lahko sklepamo, da imajo živila slovenskega porekla utrjeno mesto med potrošniki in da bi lahko z osveščanjem o pomenu kakovosti, kamor sodi tudi poreklo, v prihodnosti ta segment nakupovalcev še povečali.

Vir: Analiza nakupnega vedenja porabnikov pri nakupu medu, Novak, 2012

Slovenski potrošniki so v zadnji nekaj letih postali veliko bolj pozorni na to, kakšno hrano kupujejo. Trend ekološke in lokalno pridelane hrane je v ospredju postavil dejstvo, da hrana, ki jo zaužijemo, ne rabi prepotovati tisoče kilometrov, preden pride do potrošnika. Rezultati različnih anket kažejo, da imajo slovenski potrošniki o izdelkih slovenskega porekla pozitivno mnenje in jih zaznavajo kot bolj kakovostne od uvoženih. Anketa, ki jo je leta 2013 na vzorcu 637 anketirancev izvedla družba Valicon, je pokazala, da se ozaveščen slovenski potrošnik vedno bolj zaveda pomena lokalno pridelane hrane. Segment kupcev, ki kupujejo najcenejše izdelke ne glede na blagovno znamko ali trgovino, je na poreklo najmanj pozoren. Ti, t. i. lovci na cene, sodijo v drugo največjo skupino vprašanih (35 %), ki poreklo preverijo najredkeje oziroma jih tudi slovensko poreklo ne prepriča pred ceno.

Nasprotni segment tako imenovanih etičnih nakupovalcev, ki raje kupujejo slovenske izdelke ne glede na ceno in so bolj naklonjeni ekološkemu izdelku, zastopa največji delež vprašanih (42 %). Etični nakupovalci praviloma izbirajo izdelke z oznako kakovosti. Za jamstvo uradno nadzorovane kakovosti in sledljivosti živil slovenskega porekla so ti nakupovalci pripravljeni plačati tudi do 10 %

Lokalna, tj. slovenska pridelava in predelava postajata vse pomembnejši merili pri nakupu živil. Na podlagi omenjenih raziskave so najpogosteje navedeni razlogi za nakup živil, pridelanih v Sloveniji, ta, da so »zaupanja vredna«, »sveža« in »kakovostna«. Potrošniki v vseh segmentih lokalna živila povezujejo s trditvami omenjenih strokovnjakov, tako da živila, pridelana v Sloveniji, dojemajo kot bolj sveža zaradi krajših transportnih poti ter kot bolj naravna in zdrava zaradi ekološkega načina pridelave (<http://lokalna-kakovost.si/zdrava-pot-njive-mize/>).

Glavni razlog za nakup čebeljih pridelkov je zaupanje v kakovost in poznavanje čebelarja

Danes, ko ima skrb za zdravje in varstvo okolja velik pomen, so potrošniki, zaradi številnih afer povezanih z odkritjem raznih škodljivih substanc v hrani, postali vse bolj nezaupljivi in previdni kadar gre za nakupe povezane z živilom za prehrano. To se odraža predvsem v vse večjem povpraševanju po ekološko pridelanih živilih in živilih vključenih v višje kakovostne sheme. Verhovec Kajtnerjeva je leta 2003 v svoji raziskavi ugotovila, da slovenski porabniki pri nakupu prehranskih izdelkov na splošno najbolj

upoštevajo kakovost in okus izdelkov. V povečani skrbi za zdravje, se vedno pogosteje odločajo za zdravstveno varne izdelke, ki naj bodo čim bolj naravni, neoporečni in biološko pridelani ter s čim manj aditivov. Cene izdelkov, ter različni popusti pri nakupnem odločanju slovenskih porabnikov niso zelo odločujoči, večjo pomembnost jim pripisujejo le porabniki z nižjimi dohodki na gospodinjstvo (Verhovec Kajtner, 2003).

Tudi v primeru nakupa čebeljih pridelkov je poglaviti razlog za nakup kakovost. To potrjuje anketa, ki jo vsako leto opravimo v sklopu promocijsko izobraževalne akcije »En dan za zajtrk med slovenskih čebelarjev« (v nadaljevanju medeni zajtrk). Slovenskemu potrošniku je pri odločanju o nakupu najpomembnejša kakovost in poznavanje čebelarja, cena je pomembna le manjšemu odstotku vprašanih. Rezultati ankete v letih 2007 do 2015 so vidni na sliki 1.

Iz ankete, ki smo jo opravili v sklopu akcije v letu 2010, je razvidno, da se slovenski potrošnik za nakup pri čebelarju odloča predvsem, ker zaupa v kakovost medu (57 %) in ker pozna čebelarja (31 %) in le 2 % vprašanih se odloča za nakup pri čebelarju zaradi cene.

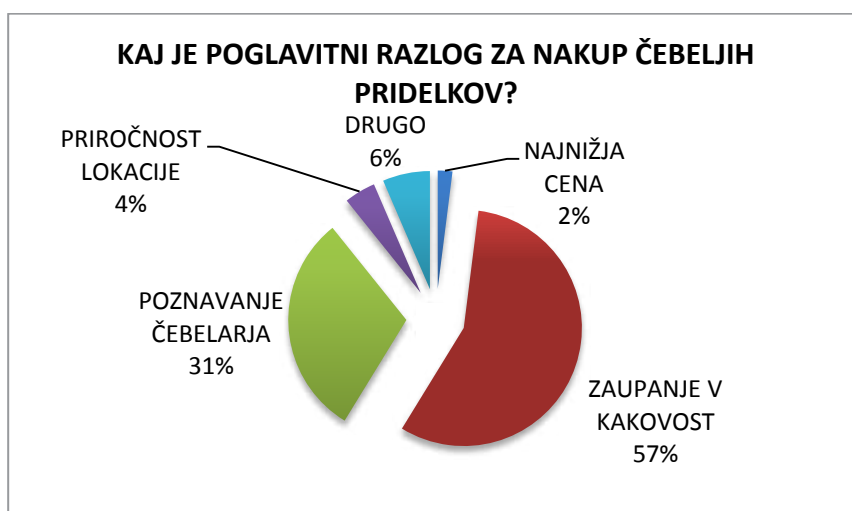
Kaj je pomembno kupcu, ki kupuje pri čebelarju je razvidno iz slike 2.

Prednosti kakovostnih shem

Slovenski potrošniki so na podlagi izsledkov najnovejših raziskav razdeljeni v dve večji skupini - prvi so ob nakupu najprej pozorni na ceno, drugi raje kupujejo slovenske izdelke ne glede na ceno oziroma jim kakovost izdelka pomeni največ. Dobra polovica vseh vprašanih v raziskavi

Slika 1: Poglaviti razlog nakupa čebeljih pridelkov 2007 – 2015.

Slika 2: Kaj je poglaviti razlog za nakup čebeljih pridelkov

Valicono v letu 2013 pravi, da pred nakupom preveri poreklo pridelanih oziroma predelanih živil.

Živilski izdelki lahko poleg obvezne deklaracije nosijo posebne označbe, kot je na primer zaščitena označba porekla. Potrošniki ta pojem največkrat povezujejo s pozitivnim vplivom na zdravje, **praktična vrednost tovrstnih označb pa vpliva na boljše tržno prepoznavnost.** (<http://lokalna-kakovost.si/raziskave-lokalna-kakovost-bolj-ospredju/>).

Poudarek pri proizvodih vključenih v sheme kakovosti je na kakovosti in ne na količini. Proizvodi, ki so vključeni v kakovostne sheme, dosegajo višjo ceno, na trgu so bolj konkurenčni in tudi bolj prepoznavni. Vzpostavljeni mehanizem nadzora kakovosti, ki ga izvaja certifikacijski organ, porabnikom zagotavlja stalno kakovost, zaradi enotnega označevanja (zaščitni znaki, znaki skupnosti, enotne navedbe) lahko kupec zaščitni izdelek/pridelek loči od preostalih, večje zaupanje strank v te izdelke/pridelke pa jim omogoča tudi boljše izbiro.

»Koristi izdelkov, ki imajo določeno geografsko označbo, so torej deležni tako proizvajalci, kot tudi potrošniki, še posebej, kadar takšni izdelki izražajo edinstvene kvalitete, ki se prenašajo iz območja, iz katerega nek izdelek izvira« (Huges v Kur in Cocks, 2007).

Kako na nakup vpliva cena in kakšno ceno postaviti?

Na uporabnikovo odločitev o nakupu vpliva kombinacija večjega števila dejavnikov. Kateri so ti dejavniki je odvisno od vrste izdelka. Anketa, ki jo izvajamo v okviru promocijsko izobraževalne akcije v vrtcih in šolah je pokazala, da med zagotovo sodi med tiste izdelke, pri katerih cena ni odločilen dejavnik pri nakupnem odločanju. Kljub temu pa to ne pomeni, da ni pomembna. Habjanič in Ušaj ugotavljata, da je cena kriterij dobrega nakupa. Za porabnika je nakup dober takrat, kadar mu blago, ki ga kupi, prinese večje zadovoljstvo, kot količina denarja, ki jo je potrošil pri nakupu (Habjanič in Ušaj, 1998). Številne raziskave in študije kažejo na to, da kadar gre za živila višjega kakovostnega razreda, je potrošnik za kakovost vsekakor pripravljen plačati več. Cena je dejavnik, ki potrošniku sporoča za kakšen izdelek gre. Zavedati se moramo, da če je cena prenizka, bo v potrošniku zbudila dvom v kakovost, medtem ko bo previsoka cena odgnala kupca h konkurenčnemu ponudniku, ki bo za nižjo ceno ponujal proizvod enakega kakovostnega razreda.

ZAKLJUČEK

Slovenski potrošnik je vse bolj izobražen in osveščen glede sestavin prehrabnih izdelkov. Želja po zdravem prehranjevanju ga vodi v skrbno izbiro živil. Izdelkom s kakovostnimi shemami daje vse večjo pozornost in označbe kakovosti, kot so geografska označba, geografsko poreklo, višja kakovost, ekološko, vse bolj prepoznava. Slovenski potrošnik, kot odločilni dejavnik nakupa medu, navaja prav kakovost, pomembno pa mu je tudi poznavanje čebelarja. Zaradi vedno večje vprašljivosti porekla, skrbno izbira izdelke z znanim poreklom. Poreklo je pomemben dejavnik odločanja o nakupu v živilsko predelovalni in-

dustriji. V Sloveniji kakovostne sheme na področju medu že v samem imenu nosijo poreklo medu: Slovenski med, Kočevski gozdni med in Kraški med, kar jim daje veliko prednost pred uvoženim medom. Glede na vse večji trend rasti pomena kakovosti in porekla, bo v bodoče vključevanje v kakovostne sheme nuja slehernega tržno usmerjenega čebelarja. Čebelar se z vključitvijo v shemo kakovosti približa potrošniku in mu ponudi tisto kar si želi: kakovosten med znanega porekla.

LITERATURA

- Babnik, J., J. Božič, A. Božnar, M. Debelak, A. Gregorc, M. Jenko Rogelj, J. Jelenc, D. Kresal, M. Meglič, J. Poklukar, J. Rihar, J. Senegačnik, J. Stark, B. Stromle, F. Šivic, U. Vidmar in P. Zdešar. 1998. Od čebele do medu. Ljubljana: Kmečki glas.
- Kotler, P. 2004. Management trženja. Ljubljana: GV založba.
- Magdič, T. 2013. Kakovost ali cena. Brdo pri Lukovici: Slovenski čebelar.
- Novak, I. 2012. Analiza nakupnega vedenja porabnikov pri nakupu medu. Magistrska naloga. Koper.
- Pravilnik o označbi geografskega porekla Kočevski gozdni med (Uradni list RS, št. 124/04 in 45/08 – ZKme-1)
- Pravilnik o označbi geografskega porekla Kraški med (Uradni list RS, št. 80/05 in 45/08 – ZKme-1)
- Pravilnik o Slovenskem medu z zaščiteno geografsko označbo (Uradni list RS, št. 46/2009).
- Pravilnik za Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo. Čebelarstva zveza Slovenije, 2015.
- Stijepič D., Renčelj S., Plestenjak A. (2011). Specifikacija Kočevski gozdni med z zaščiteno geografsko označbo porekla. Kočevje: Združenje kočevski med.
- Vukasović, T. (2013). Poreklo izdelka in vrednost blagovne znamke. Celje: Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije. Dostopno na: mfdps.si/sites/default/files/vukasovic-2013-e-knjiga.pdf .
- www.atelsek.si/kraski_med/kraski_med.htm (4/2016)
- www.kocevski-gozdni-med.si/ (4/2016)
- www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.../specifikacija_kocevski_gozdni_med.pdf (23.8.2016)
- www.slovenskimed.si/Si/smgo.php (4/2016)
- <http://lokalna-kakovost.si/zdrava-pot-njive-mize/> (23.08.2016)
- <http://lokalna-kakovost.si/raziskave-lokalna-kakovost-bolj-ospredju/> (23.8.2016)